

Text i DN Kultur 21 december 2022

Ingen behöver agera trons försvarsadvokat

Det pågår ett samtal om tro i offentligheten. En stilla, värdig konversation i spalterna om identiteten som kristen och kyrkans plats i folkets liv. Under adventstiden har samtalet fördjupats, både av Kristina Lindquist (DN 3/12) som vackert uttrycker förlusten av en tro, och Hanna Hellqvist (DN 13/12) som gripande skriver om hur hon saknar en plats som kyrkan, där man "får vara bland andra människor, som man inte känner, och utöva något så privat som sin tro".

Vi vet att den sekulära normen är inbäddad i den svenska folksjälen. Men som kultur behöver vi inte frigöra oss från kristendomen mer, det religionskritiska projektet är över. Istället leder samtidens kollektiva okunskap om religion till nya behov att utforska trons landskap. Att kristen tro trendar i kulturjournalistik, populärmusik och litteratur är ett tecken i tiden. Beröringsskräcken är på väg att släppa.

I detta har kyrkan i allmänhet och Svenska kyrkan i synnerhet en viktig roll. Frågan är bara vilken. Att se den tillgång kyrkorumen är, att förstå rollen som trygghetspunkt i orostider, att kyrkomusiken med dess förmåga att öppna dörren på glänt till det oerhörda värnas – allt sådant är kanske självklart. Liksom att kyrkans företrädare sköter grunduppgifterna väl. För den kvardröjande känslan efter en kontakt med kyrkan ska alltid vara; jag blev tagen på allvar.

En postsekulär tid ställer krav på kyrkan, inte att hitta på nytt utan upptäcka det som redan finns. Det behövs en renässans för det djupa allvaret, inte underhållning, en pånyttfödelse av känslan att allt rymms under valven, inte färdigförpackade svar med fokus på rätt och fel. Gud give att stororden åter kom i svang; nåd, skuld, försoning, rättfärdighet och annat mustigt som slumrar i kyrkans skattkammare.

Det oroar mig när kyrkan blir ämbetsverket för leverans av livsfrågefacit. När dogmatiska svar ersätter de välgrundade. Kyrkans uppdrag är större än så. Ytligheten grasserar i sammanhang som tycks tävla om att snabbast möjligt lösa människans eviga livskamp, som ett desperat rop på hjälp från en kristen tradition som tror sig gå under om inte budskapet serveras på snabbmatsmanér. Här ligger den skarpa utmaningen; att utan blygsel låta stororden ljuda, men mer som stimulans för nyfikenheten än hårt bekännelsekrav.

Vad är tro? Det blir personligt, men ändå: Att någonstans få plats med hela sig själv. Att utan att bli färdig knådas i spänningsfältet mellan tillit och tvivel. Att dyka djupt i ett andligt hav utan att bli avkrävd en bekännelse. Att ibland nästan lustfyllt få brottas med stororden, i samspel med bön, bibel och gudstjänst, kanske i dialog med andra som längtar.

Att ta emot befrielsen i att också längtan efter tro är tro. Att förstå att det vi kallar Gud alltid är större och att ingen behöver agera som trons försvarsadvokat. Eller med Dag Hammarskjölds ord: "Gud dör ej den dag vi ej längre tror på en personlig gudom, men vi dör den dag livet för oss ej längre genomlyses av det ständigt återskänkta undrets glans från källor bortom allt förnuft".

Och vad är då kyrka? En plats som i tid och rum är större än mitt eget, med riter som skapar struktur och trygghet. Ett sammanhang ödmjukt inför det vi inte kan råda över. Ett rum där fönstren står på vid gavel mot det transcendenta, mot vår inre stjärnhimmel. Ett generöst utrymme för livstolkning, där både tvivelshöjd och avgrundskunskap ryms. En arena där mänskligt liv gestaltas i all sin storhet och skröplighet.

En trygghetspunkt i orostider. Ett fältsjukhus för den som sårats i livets strid. Men också sedan århundraden ett universum av andlig erfarenhet, intellektuellt tuggmotstånd och profetisk slagkraft. En plats där trosbekännelsen inte är ett bilbesiktningssprotokoll utan en inbjudan, och där nyfikenhet är kompassen på resan. Ett rum som bjuder in till bön och eftertanke, viktigare nu än på länge.

Jag vet att formuleringarna är öppna. Någon reagerar säkert mot avsaknaden av tydlig bekännelse. Nog ska det komma något annat från en biskop, fler fromma ord? Men jag tror att det är just öppenheten som behövs nu. Att man känner sig välkommen. Att det handlar om att höra till någonstans. Att man får lov att mumla med i böner och trosbekännelse, utan att någon tar tempen på tron. Att vi trevar oss fram tillsammans; biskopar och barn, kulturpersonligheter och syföreningsdammer, kyrkbänksnötare och inbitna skeptiker. För ingen av oss vet ju, ärligt talat.

Ibland behöver man kasta sig ut och pröva. Testa och se om identiteten som kristen bär, först i sin ensamhet, sedan med vänner och andra, för att kanske upptäcka tro eller upptäcka att den egentligen alltid funnits där, i själen, dold under lager av sekulära normer.

Fredrik Modéus, biskop i Växjö stift